

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2021 m. lapkričio 9 d.
(OR. en)

13702/21

AGRI 529
AGRIORG 126
AGRIFIN 133

PRANEŠIMAS

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Tarybai
Dalykas:	Padėtis rinkoje – Pasikeitimas nuomonėmis

Delegacijoms priede pateikiamas pranešimas pirmiau nurodytu klausimu, kurį numatoma aptarti 2021 m. lapkričio 15 d. Tarybos (žemės ūkis ir žuvininkystė) posėdyje.

Padėtis žemės ūkio rinkoje¹

Bendra informacija

1. ES žemės ūkio ir maisto sektoriuje, imant apskritai, vyko tolesnis atsigavimas, prasidėjęs palaipsniui atnaujinus maitinimo paslaugų teikimą ir panaikinus asmenų ir prekių judėjimo apribojimus, susijusius su COVID-19 krize. Kaip ir tikėtasi, paklausa iš JAV ir Kinijos (joms tenka antra ir trečia pozicijos tarp ES žemės ūkio maisto produktų eksporto paskirties šalių) turėjo įtakos ES eksportui, ypač pieno, kiaulienos ir alyvuogių aliejaus sektoriuose. Taip pat užfiksuotas dvišalės prekybos su JK, kuri pirmauja tarp ES eksporto paskirties šalių, atsigavimas. Vis dėlto, padėtis reikalauja tolesnių papildomų veiksmų, atsižvelgiant į tai, kad vis dar esama trikdžių ir neaiškumų, susijusių su būsima sienų kontrole, ir kad reikia laukti, kokie bus JK neseniai pasirašyto laisvosios prekybos susitarimo su trečiosiomis šalimis rezultatai.
2. Dar prieš kelis mėnesius ES žemės ūkio rinkų 2021–2022 m. perspektyvos atrodė gana palankios – jas sustiprino dinamiška pasaulinė paklausa, lėmusi rekordines pasaulines kainas, kurios tam tikru mastu buvo atspindėtos ir Sąjungos kainose. Tačiau, kaip nurodė labai daug valstybių narių², keli skirtingi veiksniai, įskaitant ES, JAV ir Kinijos ekonomikos atsigavimą, prisidėjo prie dabartinio energijos, visų pirma gamtinių dujų, kainų kilimo Europoje iki naujų aukštų, ir tai daro didelį poveikį pagrindinių žemės ūkio žaliavų kainoms, ypač trąšų kainoms, kurios per metus beveik padvigubėjo. Pasaulio banko trąšų indeksas 2021 m. rugsėjo mėn. buvo 77 % didesnis už 2020 m. indeksą. Dėl didelių energijos kainų ir tiekimo grandinių sutrikdymo, kurį sukėlė iš pradžių Aziją ištikęs COVID-19 delta atmainos išplitimas, padidėjo transporto išlaidos ir įtampa biržos prekių rinkose. Kai kuriuose sektoriuose, pavyzdžiui, kiaulienos, didėjančios žaliavų, ypač pašarų, sąnaudos pelno maržas sumažino iki nepriimtino lygio.

¹ Remiantis Komisijos leidžiama „Trumpojo laikotarpio perspektyvų apžvalga“ ir valstybių narių pastabomis (dok. 13698/21).

² Įskaitant BG / CZ / DK / DE / EE / IE / ES / HR / CY / LV / LT / MT / PL / PT / RO / SK / FI.

I šią padėtį atkreipė dėmesį dauguma valstybių narių³. Apskritai, sustiprėjo infliacinis spaudimas: 2021 m. pirmąjį pusmetį ir pastaruoju metu labai padidėjo energijos, žaliavų, trąšų ir, kas itin pastebima, krovinių vežimo kainos. ECB šiuo klausimu ir toliau laikosi optimistiško požiūrio, tačiau reikėtų atidžiai stebėti rinkos pokyčius šiuose sektoriuose.

Padėtis pagrindiniuose sektoriuose

3. Nepaisant šaltų oro sąlygų pavasario pradžioje, kurios, šalia kitų veiksnių, prisidėjo prie dabartinių didelių pašarų kainų, dėl šiltų oro sąlygų ir liūčių, fiksuotų nuo vasaros pradžios, Europoje apskritai yra laukiamas geras **grūdų ir aliejingųjų sėklų** derlius. Prognozuojama, kad 2021–2022 m. ES iš viso bus užauginta 292,2 mln. tonų grūdų, t. y. 5,1 % daugiau nei prieš metus (+4,9 % palyginti su 5 metų vidurkiu), visų pirma dėl kviečių gamybos atsigavimo (prognozuojama 132 mln. t, +7,9 % palyginti su 5 metų vidurkiu). Numatoma, kad taip pat bus užauginta daugiau paprastųjų kviečių bei kukurūzų. ES grūdų kainos apskritai tebėra didelės. Geras derlius galėtų užtikrinti pakankamai kviečių pašarams, tačiau dėl didelių kainų ir palankių gamybos sąlygų (išskyrus Iberijos pusiasalį) tikimasi, kad grūdų naudojimas pašarams bus stabilus – 162,2 mln. tonų. Prognozuojama, kad 2021–2022 m. ES bus užauginta 30,4 mln. tonų aliejingųjų sėklų. Šis metinis 10 % padidėjimas (po to, kai kiekis 2020–2021 m. buvo sumažėjęs) turėtų palengvinti sąlygas ES rinkoje, nes turėtų didėti pasiūla, nors rapsų pasiūlos padėtis vis tiek išliks įtempta dėl mažų pradinių atsargų.
4. ES 2021–2022 m. **cukrinių** runkelių derliaus prognozė yra daug palankesnė nei praėjusį sezoną ir taip pat 3 % didesnė už penkerių metų vidurkį, t. y. derlius turėtų siekti 75,1 t/ha. Vertinama, kad ES cukrinių runkelių auginimo plotai sudarys 1,5 mln. ha, tad ES užaugintas cukrinių runkelių kiekis galėtų siekti 113 mln. tonų, t. y. 13,6 % daugiau nei ankstesnį sezoną. Pasaulinės kainos išliko palyginti didelės, o ES cukraus kaina pavasario pradžioje pasiekė trejų metų aukščiausią lygį.
5. Kalbant apie **ryžius**, ES rinka yra santykinai rami – importuojama mažai, nacionalinės kainos yra didelės, o sodinimo sezono metu vyravo geros oro sąlygos. Pasaulinė ryžių rinka pasižymi didelėmis kainomis, maža prekybos apimtimi ir nuolatiniiais sutrikimais dėl konteinerių trūkumo, labai didelėmis vežimo išlaidomis, kliūtimis dėl COVID-19 (Indija) ir politiniais protestais (Mianmaras).

³ Įskaitant BE / BG / CZ / DK / DE / IE / ES / HR / CY / LV / LT / HU / AT / PL / RO / SK / FI.

6. Prognozuojama, kad **alyvuogių aliejaus** gamyba ES 2021–2022 m. sieks ankstesnio sezono lygį (apie 2 mln. tonų). Nepaisant didesnių srautų į JAV, ES eksporto augimas tebėra nedidelis, tačiau didesnis už vidurkį. Atsargų atkūrimas kai kuriose eksporto paskirties šalyse ir maisto paslaugų teikimo atnaujinimas turėtų padėti augti eksportui, tačiau ES vartojimas galėtų sumažėti dėl mažesnės pasiūlos ir didesnių už vidutines kainų. Kai kuriose Sąjungos vietovėse, pavyzdžiui, Kroatijoje, šį sektorių paveikė ne tik bendra didelių gamybos išteklių kainų problema, bet ir nepalankios oro sąlygos.
7. 2021 m. pirmąjį pusmetį ES **pieno** gamyba išliko stabili ir prognozuojama, kad tai tęsis ir trečiąjį ketvirtį, o ketvirtąjį ketvirtį surenkamo pieno kiekis padidės 0,3 % palyginti su 2020 m. Pramilžiai padidėjo 1,3 %, t. y. lėčiau, nei tikėtasi, nes tapo sunkiau įpirkti pašarus. Numatoma, kad grįš geriamojo pieno gamybos mažėjimo tendencija, fiksuota iki COVID-19, tačiau šviežių pieno produktų eksportas turėtų didėti. Nuo balandžio mėn. ES žalio pieno kainos išliko gana stabilios – prie to prisidėjo stabilios ES sūrio kainos ir pastaruoju metu visų pirma dėl paklausos iš Kinijos padidėjusios kitų ES pieno produktų kainos. Prognozuojama, kad paklausa iš Kinijos silps, galbūt mažės paklausa kai kuriose labiau kainoms jautriose rinkose, o ES pieno pasiūla ateinančiais mėnesiais didės, todėl sezoninis ES pieno kainų didėjimas žiemą veikiausiai bus nedidelis. Sūris ir grietinė ir toliau buvo pagrindiniai perdirbimo produktai – prie to prisidėjo ir geras ES eksportas. Tačiau prognozuojama, kad ateinančiais mėnesiais bus gaminama daugiau sviesto ir nugriebto pieno miltelių, tikėtina, patenkinant vidaus paklausą, nes ES kainos pasaulio rinkose šiuo metu yra mažiau konkurencingos (ypač kainoms jautriose Afrikos ir Azijos rinkose, kuriose paklausa sumažėjo).

8. Nors pirmąjį pusmetį **mėsos** rinkos veikė gerai, pastaraisiais mėnesiais padėtis pasikeitė: tai įvyko iš esmės dėl pelno sumažėjimo didėjant pašarų (grūdų, aliejingųjų sėklų ir išspaudų) kainoms ir gamybos išteklių kainoms. Tam tikrose Sąjungos dalyse gyvulininkystės sektorius tebėra pažeidžiamas dėl sumažėjusios gamybos ir padidėjusių išlaidų. **Kiaulienos** sektoriuje padėtis dar rimtesnė, atsižvelgiant į dabartinę perteklinę pasiūlą ES rinkoje, dėl kurios kainos toliau mažėja, nors pašarų kainos yra didelės. Tačiau iki 2021 m. pabaigos ši padėtis gali pagerėti, nes gamybos augimas turėtų sulėtėti. Numatoma, kad didėjantis eksportas į kelias paskirties šalis toliau kompensuos eksporto į JK sumažėjimą. Vis dėlto, susirūpinimą tebekelia mažėjančios kiaulienos kainos Kinijoje, atsižvelgiant į sektoriaus jautrumą po to, kai praėjusiais metais kainos smarkiai krito.
9. Numatoma, kad 2021 m. ES **jautienos** gamyba šiek tiek sumažės, daugiausia dėl sumažėjusių bandų jautienos ir pieno sektoriuje, taip pat dėl sumažėjusios paklausos iš maisto paslaugų sektoriaus. Eksportas į didelės vertės rinkas, pvz., Japoniją, Norvegiją ir Honkongą, didėja, o eksportas į JK labai sumažėjo dėl prekybos trikdžių. Ilgalaikis paukščių gripo poveikis, sumažėjusi maitinimo paslaugų paklausa ir didelės pašarų kainos trukdo ES **paukštienos** gamybai – numatoma, kad 2021 m. ji sumažės maždaug 1 %. ES prekybos partneriai taiko su paukščių gripu susijusius draudimus, kurie neigiamai veikia eksportą 2021 m. Būsimas JK sanitarijos ir fitosanitarijos patikrų įsigaliojimas nenustelbia iš esmės teigiamo prekybos balanso perspektyvų 2022 m. ES **avienos** rinka susiduria su dideliais pasaulinės ir vidaus pasiūlos trūkumais (ES gamyba +1,3 %), todėl kainos yra palyginti didelės. Eksportas iš Naujosios Zelandijos iš dalies nukreipiamas į Aziją, kartu patiriant didesnes transportavimo išlaidas. Dabartinė ES ir JK prekybos padėtis ir toliau yra eksportą ir importą mažinantis veiksnys.

10. Remiantis iš valstybių narių gautais galutiniais duomenimis, **vyno** gamyba einamaisiais prekybos metais yra 9 % didesnė nei praėjusiais metais. Kalbant apie ES vyno prekybą, padėtis pamažu keitėsi stabilizavimosi linkme, o pavasarį užfiksuotas didelis eksporto apimtys ir vertės padidėjimas. Tuo pačiu metu kelios valstybės narės⁴ pranešė, kad pavasarį ir vėliau nepalankios oro sąlygos padarė didelį poveikį **vaisių ir daržovių** sektoriui. Iš tiesų, prognozuojamas persikų, nektarinų ir abrikosų derlius Europoje yra vienas mažiausių per 30 metų – vidutiniškai 35–40 % mažesnis, palyginti su penkerių metų vidurkiu. Kita vertus, tikimasi labai gero obuolių derliaus, ir tai daro spaudimą kainoms, kaip praneša Lenkija, tačiau vartojimas išlieka didelis. Numatoma, kad ES užauginamas apelsinų kiekis šiek tiek sumažės dėl nepalankių oro sąlygų Italijoje, o tendencija nuo perdirbtų apelsinų sulčių vartojimo pereiti prie šviežių apelsinų vartojimo tęsis. Tarptautinės prekybos vaisiais ir daržovėmis srityje po rekordinių 2020 m. prekybos srautai pirmaisiais 2021 m. mėnesiais buvo vangūs, o importo ir eksporto verčių metinis sumažėjimas buvo dviženklis, daugiausia dėl „Brexit’o“. Vėliau padėtis pagerėjo, tačiau vis dar reikia atidžiai stebėti trikdžių, susijusių su patikrinimais prie JK sienų, priežastis ir spręsti susijusias problemas.

Baigiamosios pastabos

11. Apibendrinant, Komisijos prašoma Tarybos posėdžio metu prireikus papildyti pirmiau nurodytą informaciją ir galbūt nurodyti veiksmus, kurių imtasi ar planuojama imtis konkrečioms problemoms spręsti, atsižvelgiant į valstybių narių prašymus ir pastabas. Valstybių narių savo ruožtu prašoma pateikti pastabas dėl Komisijos pateiktos informacijos, nekartojant tos informacijos, kuri jau pateikta šiame parengiamajame dokumente ir raštu pateiktų pastabų dokumentuose, taip pat pateikti bet kokią kitą, jų nuomone, reikalingą informaciją.

⁴ ES / HR / IT / CY / PL.